

VIHREÄ KAUPUNKIVISIO

Kohti hiilineutraaleja ja viihtyisiä
suomalaisia kaupunkeja

VISIO
ajatuspaja

Vihreän kaupunkivision on valmistellut Vihreiden suurten kaupunkien työryhmä yhdessä ajatuspaja Vision kanssa. Työryhmässä ovat olleet mukana Jaakko Stenhäll (ryhmän puheenjohtaja, Tampere), Otso Kivekäs (Helsinki), Julianna Kentala (Helsinki), Tiina Elo (Espoo), Ilona Helle (Jyväskylä), Jenni Pitko (Oulu), Saara Ilvessalo (Turku), Petteri Heikkinen (Kuopio), Juha Joki (Tampere) sekä ajatuspaja Visiosta Ville Ylikahri.

Ajatuspaja Visio
Joulukuu 2018

Johdanto

Kaupunkipolitiikalla ratkaisemme, miten rakennamme mahdollisimman hyvän kaupungin. Hyvässä kaupungissa on viihtyisää ja turvallista asua. Hyvä kaupunki ei rasita ympäristöään päästöillä eikä ylikulutuksella. Hyvä kaupunki tarjoaa ihmisille vapauden toteuttaa itseään ja luoda uutta.

Samalla kaupunkien on vastattava aikamme suurimpiin haasteisiin. Rakennettu ympäristö tuottaa yli kolmanneksen Suomen ilmastopäästöistä ja suurimmissa kaupungeissa asuu yli puolet maan väestöstä. Siksi kaupunkien kaavoitus-, liikenne- ja energiaratkaisut ovat keskeisessä roolissa ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Kaupunki on asukkaidensa koti. Hyvässä ja kestävässä kaupungissa ihmisten arki ei kulu kulkemiseen paikasta toiseen, vaan eri toiminnot ovat sekoittuneita ja kaupunkirakenne on tiivis. Tiiviit, jalankulkuun houkuttelevat alue- ja kaupunkikeskukset luovat yhteisöllisyyttä ja mahdollisuuksia arkipäiväisiin kohtaamisiin. Näitä kohtaamistiloja tulee säilyttää ja rakentaa erityisen huolellisesti ja laadukkaasti, jotta niissä myös viihdytään.

Kaupungeilla on yhä suurempi vastuu kaikkien asukkaidensa hyvinvoinnista ja yhteiskunnan tasa-arvoisesta kehityksestä, sillä kaupunkien kasvu on entisestään kiihtynyt. Kaupunkien tuottamilla palveluilla paitsi luodaan hyvinvointia ja elämisen edellytyksiä kaikille, myös ehkäistään syrjäytymistä.

***”Kaupunkien ratkaisut ovat keskeisessä roolissa
ilmastonmuutoksen torjunnassa.”***

Vaikka liikenne- ja tietoliikenneyhteydet ovat parempia kuin koskaan, ihmiset yhä muuttavat kasvukeskuksiin. Suurissa kaupungeissa yritysten on helpompi löytää osaavaa työvoimaa ja työntekijöiden on helpompi löytää sopivaa työtä. Samalla koulutus- ja tutkimustoiminta keskittyy kaupunkeihin. Myös Suomen kasvava maahanmuuttajaväestö asettuu pääosin asumaan suuriin kaupunkeihin, jolla on vaikutuksensa niin työmarkkinoihin kuin kaupunkikulttuuriinkin.

Kaupunkipolitiikan tavoitteena on oltava se, että Suomessa on tulevaisuudessa lukuisia hyviä ja menestyviä kaupunkeja. Koko Suomen ohella kaupunkipolitiikan pitää ottaa huomioon myös Eurooppa ja maailma.

Tämän kaupunkivision tavoitteena on tuoda konkreettisia ehdotuksia keskusteluun ja haastaa niin kaupunkien kuin valtakunnan päättäjiä uudenlaiseen kaupunkipolitiikkaan.

Rakennetaan hiilineutraali ja viihtyisä kaupunki

Vihreän kaupunkipolitiikan keskeisinä tavoitteina on ilmastonmuutoksen torjuminen ja kaupunkilaisten elämänlaadun parantaminen. Kaavoituksessa ja yhdyskuntarakenteen suunnittelussa tehtävät ratkaisut ovat keskeisiä ilmastopäästöjen vähentämisessä. Kaupunkien tulee olla tiiviitä ja rakennusten energiatehokkaita.

Kaupungit on rakennettava niin, että kaduilla uskaltaa lapsikin kulkea, ja esimerkiksi autoliikenteen nopeudet ja määrät tulee sovittaa tähän. Kaupunki on nähtävä ihmisten kotina, joka on turvallinen ja viihtyisä.

Muuttovirrat ja ihmisten toiveet asuinpaikasta suuntautuvat nyt kaupunkien urbaaneihin keskustoihin, mutta tällä hetkellä asuntokanta tai palvelut eivät pysty näihin vastaamaan.

Asuntojen keskikoko on kääntynyt Suomessa laskuun. Kun palveluita on saatavilla läheltä kotia, voi esimerkiksi varastoitavan tavaran tarve vähentyä. Tilan väheneminen käy kevyemmäksi sekä ympäristölle että kukkarolle. Asuntojen pientyminen ei sinällään ole ongelma, mutta asuntotyyppien ja -kokojen jakaumaa on myös uskallettava säädellä, ellei ole ilmeistä, että markkinat korjaavat itse itsensä. Kaikilla alueilla tulee olla kaikenkokoisia asuntoja.

Asuntopolitiikalla on estettävä alueiden eriytyminen: asuinalueilla tulisi olla eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja heitä varten erilaisia asumismuotoja. Tärkeänä ohjauskeinona kaupunkien tulee edistää myös asukaslähtöistä rakennuttamista ja varata osa tonteista sosiaaliselle asuntotuotannolle ja ryhmärakennuttamiselle.

Ympäristön kauneudella ja kulttuuriperinnöllä on merkitystä vetovoimaan ja viihtymiseen. Kaupunkien keskeisten rakennusten ja alueiden suunnittelu tulee pääsääntöisesti ratkaista arkkitehtuurikilpailujen kautta. Kaupunkia tulee rakentaa pääasiassa vanhaa säästäen. Kaupunkien tunnelman ja tyylin suunnitteluun pitää myös pyrkiä osallistamaan kaupunkilaisia. Tässä työssä on otettava huomioon kaikki käyttäjäryhmät, jotta esimerkiksi esteettömyyteen osataan kiinnittää riittävästi huomiota.

Viheralueet ovat kaupungin keuhkot. Kaupunkilaisille on säilytettävä riittävästi virkistysalueita, ja kaupunkimetsillä on myös merkittäviä terveysvaikutuksia. Katupuut ja muu katuvihreä parantavat lisäksi kaupungin ilmanlaatua ja kaupunkikuvaa.

Kaupungin tiivistyessä kaupunkiluontoa on lisättävä uudenslaisin viherrakentamisen ratkaisuin, esimerkiksi viherkatoilla. Samalla esimerkiksi puurakentamisen lisääminen auttaa osaltaan hiilen sitomisessa.

Kaupungeissa:

- Kaupunkien tulee edistää tiivistä, energiatehokasta ja kestäväää kaupunkirakennetta kaavoituksella ja muilla toimenpiteillä. Kaupunkirakenteen pitää houkuttaa ihmisiä kävelemään, pyöriilemään ja käyttämään joukkoliikennettä.
- Kaupunkien keskustojen tulee olla toiminnoiltaan sekoittuneita ja samassa korttelissa tulee olla niin asumista kuin palvelujakin.
- Keskeisten kaupunkikohteiden suunnittelu tulee ratkaista arkkitehtuurikilpailuilla ja kaupunkien tulee vaatia hyvää arkkitehtonista laatua.
- Esteettömät reitit ovat jokaisen kaupunkilaisen oikeus.
- Kaupunkiin ei pidä rakentaa valtavia marketteja tai muitakaan rakennuksia, joiden kadunpuolen julkisivu on suljettu ja yksitoikkoinen. Katukuvan kannalta korkeassakin talossa on tärkeintä, mitä sen ensimmäisessä kerroksessa on. Kivijalkakaupat ja kävelijää varten suunniteltu mittakaava ovat olennaisia.
- Viheralueiden saavutettavuus ja riittävyys on turvattava, samoin kuin aiempi rakennusperintö.
- Kaupunkien tulee mahdollistaa monimuotoinen asuntotuotanto, johon kuuluvat myös kohtuuhintainen vuokra-asuminen ja opiskelija-asunnot eri puolilla kaupunkia.
- Kaupunkien tulee edistää puurakentamista tontinluovutuksen ja kaavoituksen keinoin.

Valtion tasolla:

- Ympäristö- ja muiden määräyksien tulee mahdollistaa tiiviin kaupungin rakentaminen. Tässä on annettava harkintavaltaa kaupunkien kaavoitukselle.
- Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimusten kautta valtion tulee määrätietoisesti osallistua kestävien ja hiilineutraalien kaupunkiseutujen rakentamiseen. Kaikki kasvavat kaupunkiseudut on otettava MAL-sopimusten piiriin.
- Kasvavien kaupunkiseutujen keskustojen välille tulee rakentaa nopeat raideyhteydet.
- Niin MAL-sopimuksissa kuin investointirahojen jakamisessakin tulee ottaa huomioon ohjauskeinot kestäväin kaupunkirakenteen tukemiseen. Yhdyskuntarakennetta hajauttaviin investointeihin ei pidä osoittaa rahaa.

Kaupunkiliikenne kestäväksi

Hyvässä kaupungissa kaikki on lähellä ja kaikkialle pääsee sujuvasti sekä päästöttömästi. Hyvä ja toimiva kaupunkirakenne edellyttää liikennejärjestelmältä valintoja ja priorisointia: ensimmäiseksi suositaan kävelyä, sen jälkeen pyöräilyä, kolmanneksi joukkoliikennettä ja tämän jälkeen tulevat muut kulkumuodot. Ilmaston, viihtyisyyden ja sujuvuuden takaamiseksi polttomoottoriajoneuvoista on luovuttava kantakaupungissa. Yksityisautoiluakin kaupunkiin mahtuu, mutta erityisesti kasvavissa kaupungeissa ei liikennejärjestelmää voi sen varaan laskea, eikä autojen läpiajo kuulu kaupunkikeskustaan. Suurimittaisen autoilun tilantarve on yksinkertaisesti liian suuri. Vuoden 2020 jälkeen julkisten liikennehankintojen on oltava päästöttömiä.

Yhä useammassa suomalaisessa kaupungissa tarvitaan keinoja autoilun haittoja pienentämiseen. Eräs ilmeinen keino tähän ovat tienkäyttömaksut. Tienkäyttömaksuista saatavia tuloja voidaan suunnata kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen investointeihin.

Kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantamiseksi voidaan tehdä paljon. Kun väylät ovat turvallisia ja hyvin hoidettuja, on helpompi pyöräillä pidempiäkin matkoja. Erityisesti sähköpyörät tuovat tähän uusia mahdollisuuksia. Pyöräbaanoilla kaupunginosat voidaan yhdistää tehokkaasti ja sujuvasti toisiinsa. Keskikaupungilla pitää puolestaan suosia miellyttävää ja vaihtelevaa kävely-ympäristöä. Raideliikenne on hyvä ratkaisu monen suomalaisen kaupungin joukkoliikenteen rungoksi.

Kun autojen määrä vähenee kaupungeissa, vapautuu samalla tilaa urbaanille elämälle. Kaupunkien on luotava kannustimia kulkuvälineiden jakamiseen, kuten kaupunkipyörille ja yhteiskäyttöautoille. Autopaikkanormeista on syytä luopua ja antaa markkinoiden määritellä autopaikkojen tarve kysynnän perusteella. Pysäköintipaikat tulee ensisijaisesti sijoittaa keskitettyihin pysäköintilaitoksiin, jotka voidaan myöhemmin muuntaa muuhun käyttöön.

Kaupungeissa:

- Kaupunginosat tulee yhdistää toisiinsa tehokkailla joukkoliikennevälineillä, kuten raiteilla, sekä kävelyväylillä ja pyöräilybaanoilla. Kaupunkipyörät on tuotava osaksi kaupungin joukkoliikennejärjestelmää.
- Kaupunkien keskustoissa tulee priorisoida ensisijaisesti kävely-, pyöräily- ja joukkoliikenneinfraa, joka tehdään korkeaa laatutasoa edellyttävien suunnitteluohjeiden mukaan.
- Kaupunkiliikenteen haittojen ehkäisemiseksi tulee ottaa käyttöön tienkäyttömaksuja, joiden tuotot voidaan suunnata kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen parantamiseen.
- Kaupungeissa tulee toteuttaa laajasti 30 km/h nopeusrajoitusalueet, ja kadut on suunniteltava tämän periaatteen mukaisesti. Henkilöautojen läpiajo on pääsääntöisesti kielletty kaupunkien ydinkeskustoissa. Keskustoihin tulee toteuttaa laadukasta ympäristöä luovia kävely- ja joukkoliikennekatuja, puistoja sekä aukioita.

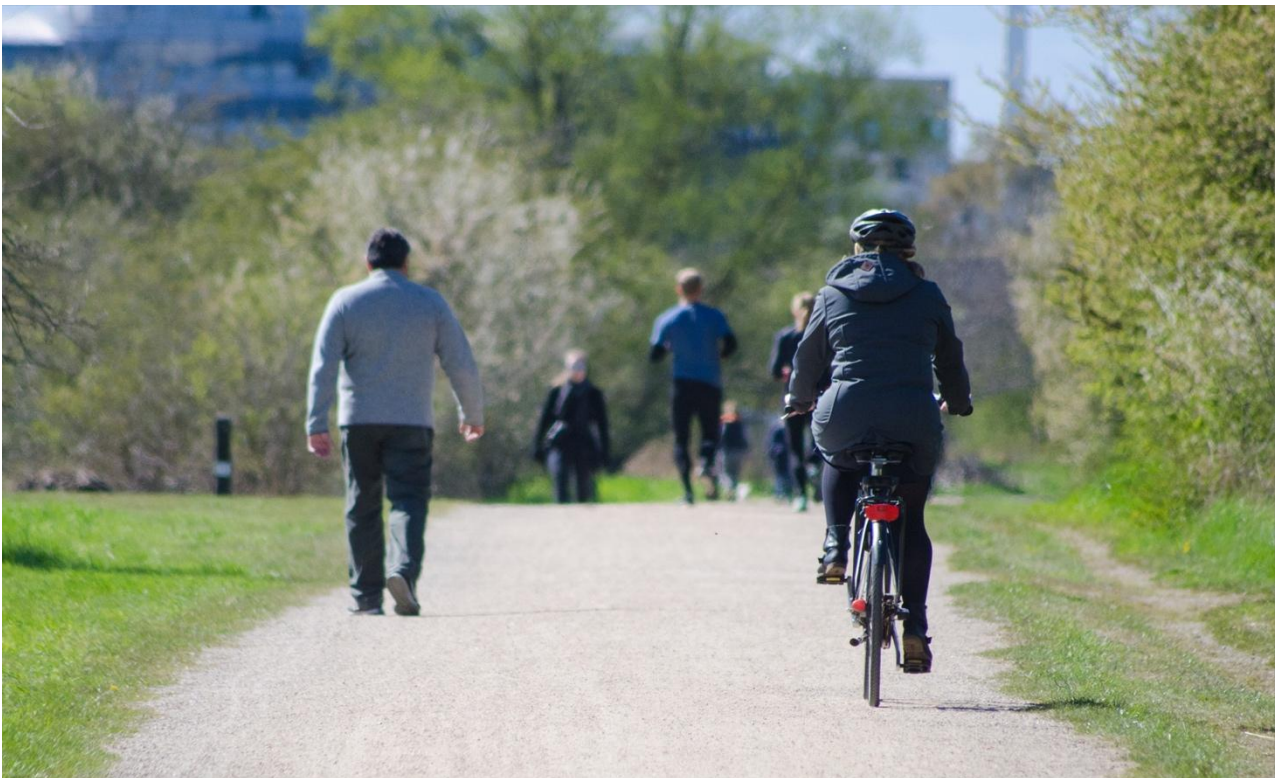
Valtion tasolla:

- Kaupunkiliikenteeseen on panostettava, ja tämä on otettava huomioon rahoituksen kriteereissä. Valtiolle on luotava pysyvä infrastruktuuriohjelma, jolla kompensoidaan merkittävä osuus kaupunkien joukkoliikenne-, kävely- ja pyöräilyinfran rakentamisesta. Tämä maksaa itsensä takaisin kestävämpänä yhdyskuntarakenteena, terveempinä ihmisinä ja vähentyneinä hiilidioksidipäästöinä.
- Joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyn investointitukeen on määritettävä kriteerit, jotka takaavat toteutettavan ympäristön laadukkuuden.
- Vero- ja muut kannustimet on muutettava tukemaan kestäviä kulkumuotoja autoilun sijaan. Sähköpyörien ostamista on tuettava.
- Tienkäyttömaksujen mahdollistamiseksi on luotava lainsäädäntö.
- Joukkoliikenteen ajoneuvojen tulee olla päästöttömiä vuoteen 2030 mennessä, ja aiempaa laadukkaamman joukkoliikenteen toteutukseen on kaupungeille annettava tukea.

Kaupunkilaiset päättävät, millainen kaupunki on

Mahdollisuus vaikuttaa omaan ympäristöönsä on osa hyvää elämää. Kaupunkilaisille on annettava tilaisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä myös vaalien välillä. Osallistavaa budjetointia on hyödynnettävä eri asuinalueilla sekä silloin, kun selvitetään erilaisten ryhmien mielipiteitä yhteisten rahojen käytöstä. Lisäksi hyvät kokemukset pormestarimallista puhuvat sen puolesta, että malli paitsi soveltuu suomalaiseen kaupunkiin, myös antaa päätöksenteolle kasvot.

Julkisen ja kaupallisen puolen lisäksi kaupungeissa tulee olla tilaa kansalaislähtöiselle toiminnalle. Kaupungin kumppanina kansalaislähtöisen kulttuurin rooli poikkeaa yritysten tarpeista. Kaupunkien tuleekin tunnustaa kolmannen sektorin kulttuurituotannon arvo niin kaupunkikulttuurille kuin kaupunkien vetovoimalle, ja huomioida tämän sektorin tilatarpeet. Kaupunkien on usein perusteltua hankkia tiloja kulttuuritoimijoiden käyttöön, mikäli se edistää merkittävästi paikallisen kulttuurikentän toimintaa, ja huomioida hinnoittelussa yrityksiä alhaisempi maksukyky.

Ruohonjuuritason kulttuuritoiminta on osoittautunut merkittäväksi alueiden tunnetuksi tekemisessä esimerkiksi silloin, kun kyse on uudesta kaupunginosasta, jossa vanhat purettavat rakennukset tai joutomaana oleva tila otetaan väliaikaiseen käyttöön. Tällainen toiminta voi olla merkittävässä roolissa uuden alueen maineen parantamisessa ja imagon luomisessa.

Kaupunkiaktivismi, kuten kaupunkiviljely, on erittäin tervetullutta toimintaa kaupunkiin: antamalla pelkät laatikot, tai vaikka vain kaupungin joutomaata, voivat kaupunkilaiset itse harrastaa kevyttä

viljelyä ja yhteisöllistä toimintaa. Tällaista aktiivisuutta tulee kannattaa antamalla toimijoille tiloja ja vapauksia käyttää omaa lähiympäristöään. Kaupunkien tulee tehdä lupien hakeminen mahdollisimman helppoksi, monissa tapauksissa ei lupia ja byrokratiaa tarvita lainkaan. Samaa keveyttä on mahdollista ulottaa kaupalliseenkin toimintaan, kun esimerkiksi katuruokakojujen perustaminen tehdään ainakin kaupungin puolesta helpoksi.

Kaupungeissa:

- Osallistava budjetointi on otettava osaksi kaupungin toimintaa ja tähän on varattava kiinteä osa kaupungin toimialojen eri budjeteista.
- Asukkaille pitää antaa parempia vaikuttamismahdollisuuksia ottamalla käyttöön kunnalliset kansanäänestykset, kaupunginosaparlamentit ja muut suoran sekä osallistuvan demokratian keinot.
- Ruohonjuuritason toimintaan kannustettava erityisesti väliaikaisesti tyhjillään olevissa tiloissa. Pop up -liiketoiminnalle on annettava tilaa ja mahdollisuuksia kaupungeissa.
- Sähköiset palautteenantojärjestelmät on otettava keskeiseksi väyläksi kansalaisten ja kaupunkiorganisaatioiden väliseen vuorovaikutukseen.
- Pormestari malli tulee ottaa käyttöön tapana tuoda poliittinen ohjaus mukaan lähemmäksi päätöksenteon valmistelua.

Valtion tasolla:

- Kaupunkien hallintomalleille on annettavaa lisää joustoa ja mahdollisuuksia hoitaa kaupunkien tehtävät eri tavoin.
- Lainsäädännön on mahdollistettava sitovat kunnalliset kansanäänestykset.

Koulutus kaupunkien moottorina

Kaupunkien tulee taata tasa-arvoiset lähtökohdat kaikille asukkailleen taustasta riippumatta. Kun valtion koulutuspolitiikka poukkoilee hallituskaudesta toiseen, on kaupungin pidettävä kiinni siitä, että palvelut turvataan kaikkina aikoina. Esimerkiksi subjektiivisesta varhaiskasvatusoikeudesta ja maltillisista ryhmäkoista on pidettävä kiinni kaikissa oloissa. Kaupunkilaiset arvostavat useammin toimivia ja tasavertaisia palveluita kuin alhaista veroprosenttia. Samalla vaikkapa laaja kielten opetusvalikoima peruskoulussa tai lukiossa ovat vetovoimatekijöitä.

Korkea osaaminen on keskittynyt kaupunkeihin. Yliopistojen ja korkeakoulujen verkostot ja yhteistyö yritysten kanssa työllistävät ihmisiä. Tämän johdosta suurin osa suomalaisista korkeasti koulutetuista nuorista ihmisistä asettuuin yliopistopaikkakunnille. Osaavan työvoiman perässä yritykset hakeutuvat niille paikkakunnille, joissa riittävä määrä työvoimaa on todennäköisesti saatavilla.

Maalle on eduksi, että eri kaupungeissa on erilaisia kärkialoja. Yliopistojen ja korkeakoulujen profiloituminen ja verkostoituminen ovat tärkeitä keinoja tässä. Korkeakoulujen profiloituminen ja koulutus tukevat korkean osaamisen aloja eri paikkakunnilla.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohella myös muut koulutusmahdollisuudet ovat kaupungeille olennaisia. Kun rakentamisesta ja palvelutuotannosta yhä suurempi osa tapahtuu kasvukeskuksissa, on kaupungeille annettava mahdollisuus hyötyä näistä opetusaloista jakamalla opiskelupaikkoja erityisesti sinne, missä tulevaisuuden työpaikat myös sijaitsevat. Samalla osaavat opiskelijat perustavat itse merkittävässä määrin työllistäviä yrityksiä.

Kasvukeskuksiin sijoittuu korkeasti koulutettua väestöä myös ulkomailta, etenkin jos heille annetaan siihen mahdollisuus. Työvoiman tarveharkintaan ei ole tarvetta, sillä kaupunkien talouteen syntyy työpaikkoja aina silloin, kun työmarkkinoille tulee osaavia ihmisiä. Tulevaisuuden Suomessa tällaisesta työvoimasta on erityinen pula.

Kaupungeissa:

- Kaupungin tiivis yhteistyö yliopistojen, korkeakoulujen sekä yritysten kanssa vahvistaa kaupunkien "pitovoimaa" opiskelijoista myös heidän valmistumisensa jälkeen.
- Kaupunkien tulee huomioida kansainvälisyys kaikessa toiminnassaan ja tiedotuksessaan.
- Opiskelijoiden elämisen edellytyksiä tulee parantaa niin asuntopolitiikalla kuin alennuksilla muun muassa joukkoliikenteeseen.

Valtion tasolla:

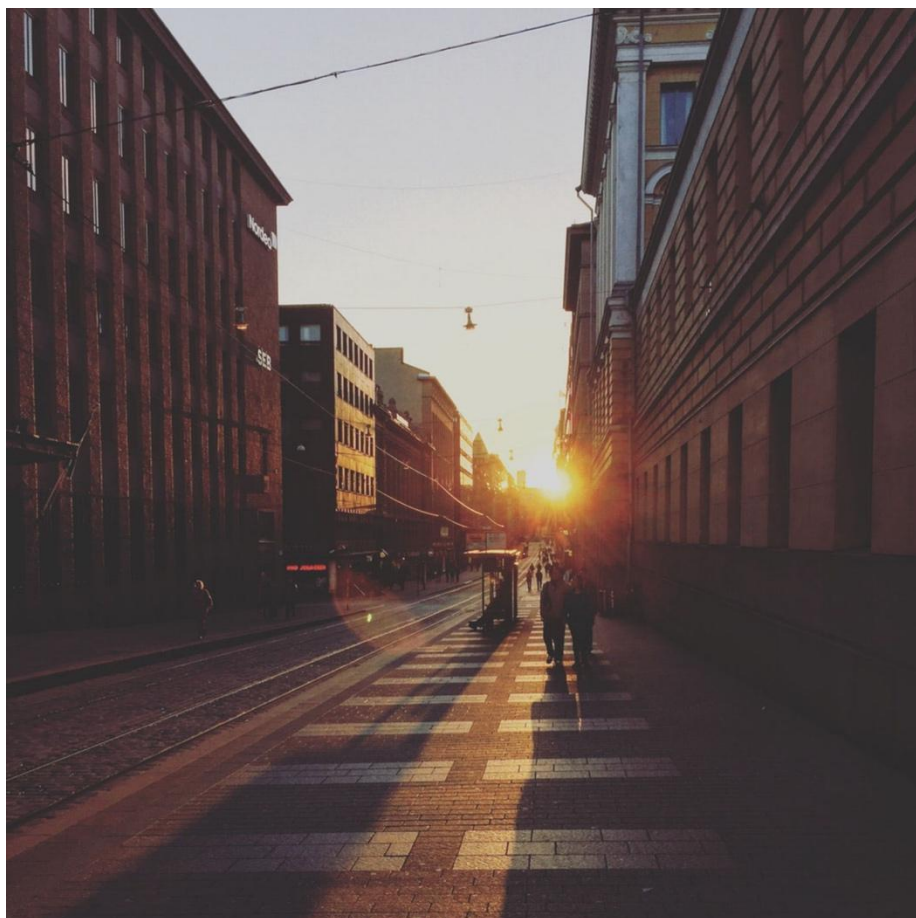
- Yliopistojen koulutus- ja tutkimusrahoitukseen on panostettava niin perusrahoituksen kuin yritysten kanssa yhteistyössä tehtävän tutkimuksen osalta.
- Yliopistoja on kannustettava eri kärkilaloille profiloitumiseen sekä tutkimusyhteistyöhön niin yritysten kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Riittävä perustutkimuksen rahoitus antaa vakaan pohjan yliopistojen työlle.
- Ulkomaisen työvoiman tarveharkinta tulee poistaa työvoimapulan estämiseksi.
- Koulutuspaikkojen suuntaamisessa eri tasoilla tulee turvata kasvaville kaupunkiseuduille riittävä osuus.

Tasa-arvoinen kaupunki on kaikille paras

Mitä enemmän ihmisiä muuttaa kaupunkiin, sitä enemmän suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan suunnasta päätetään kaupungeissa. Esimerkiksi laadukkaan ja laajemman varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen seuraavat askeleet tullaan ottamaan suurissa kaupungeissa. Kaupunkeihin on historian kuluessa kasautunut paljon vaurautta ja taloudellista elinvoimaa, mutta samalla kaupunkien on ratkaistava myös erityisiä sosiaalisia ongelmia.

Sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi kaupungeissa tulee käyttää tarveperusteista lisärahoitusta, jota jaetaan enemmän tukea tarvitseville alueille ja jonka käytöstä päätetään aluetta parhaiten tuntevien kanssa. Tätä lisätukea voidaan hyödyntää esimerkiksi neuvoloissa, varhaiskasvatuksessa, peruskouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa.

Köyhyys, asunnottomuus ja päihdeongelmat keskittyvät kaupunkiin ja näkyvät kaupunkien keskustoissa. Kaupunkipolitiikalla iso rooli yhteiskunnan sosiaalisten ongelmien torjunnassa sekä moniongelmaisten tukemisessa. Kaupungeissa tulee paneutua asunnottomuuden ratkaisuun ja asuntopolitiikan on pidettävä huolta tukiasuntojen saatavuudesta Asunto ensin -mallin mukaisesti. Keskusta-alueilla on myös tarjottava päivätoimintaa ja panostettava huumeidenkäytön haittojen torjumiseen.

Suurin osa maahanmuutosta suuntautuu kaupunkeihin, ja tulijoita on monista eri syistä. Tämä tulee ottaa huomioon, kun kaupunki suunnittelee palveluitaan. Palveluiden luominen ja kotoutumisen helpottaminen eri alojen työntekijöille on avuksi kaikille maahanmuuttajaryhmille. Palveluiden tarjoaminen eri kielillä, samoin kuin erilaiset muut kotoutumista tukevat välineet ovat investointeja, jotka maksavat itsensä takaisin. Esimerkiksi kansalaisjärjestöillä on suuri rooli kotouttamisessa, jolla saadaan lisättyä maahanmuuttajien osallisuutta.

Eriarvoisuuden torjuminen eri muodoissaan edellyttää valtion ja kaupunkien yhteistyötä. Valtion tulee tukea kaupunkeja asiassa entistä enemmän, ja samalla kaupungit voivat kantaa vastuunsa ja panostaa palveluiden tuotantoon. Tasa-arvo on huomioitava myös kaupunkien toiminnassa ja päätöksenteossa. Tässä hyviä välineitä ovat esimerkiksi sukupuolivaikutusten arviointi päätöksenteossa ja vaikkapa anonyymin rekrytoinnin käyttäminen.

Kaupungeissa:

- Tarveperustaista erityisrahaa on suunnattava haastaville alueille esimerkiksi varhaiskasvatuksen, koulutuksen tai muiden palveluiden laadukkaaseen toteuttamiseen.
- Kaupunkien tulee panostaminen kulttuuriin, koulutukseen ja viihtymiseen korkean osaamisen työvoiman saamiseksi.
- Asunnottomuuteen liittyviin ongelmiin tulee paneutua Asunto ensin -mallin mukaisesti.
- Kansainvälisyys ja maahanmuutto on otettava huomioon päiväkodeissa, kouluissa ja muissa palveluissa.
- Maahanmuuttajien osallisuutta on lisättävä niin julkisen sektorin kuin kansalaisjärjestöjen voimin.
- Sukupuoli- ja tasa-arvovaikutukset on selvitettävä johdonmukaisesti kaikessa päätöksenteossa.

Valtion tasolla:

- Maahanmuuttajaväestö tulee huomioida valtionosuuksien jakamisen kriteereissä.
- Kaupunkien erityisongelmia, kuten asunnottomuutta, tulee pyrkiä ratkaisemaan yhteistyössä kaupunkien kanssa turvaamalla rahoitusta.
- Kuntien valtionosuuksiin on panostettava niin palvelurahoituksen kuin tarveperustaisen lisärahoituksenkin turvaamiseksi.

Kaupungit turvaamaan luontoa

Kaupungit osallistuvat ilmastonmuutoksen torjumiseen erityisesti päätöksillä siitä, miten ne tuottavat ja käyttävät energiaa. Kaupunkien tulee myös pitää omalta osaltaan kiinni hiilinielujensa, kuten metsien, suojelemisesta. Kuudennen sukupoltoaallon oloissa luonnon monimuotoisuuden suojeleminen on ilmastonmuutoksen torjunnan ohella toinen keskeinen tehtävä.

Energiantuottajina kaupunkien tulee ajaa ilmastopäästöjä ripeästi alas luopumalla kokonaan uusiutumattomista energianlähteistä, mukaan lukien turpeesta. Samalla uusia energiamuotoja, kuten geotermistä energiaa, biokaasua ja lämpöpumppuja, on rohkeasti kokeiltava. Turpeesta luopuminen vähentää ilmastopäästöjen lisäksi myös haittoja suoluonnolle.

Suomen pinta-alasta on jo enemmän kuin riittämiin asumiskäytössä. Uusia, koskemattomia metsäalueita ei tule raivata asumiskäyttöön. Monimuotoista luontoa ei saa kerran asutukselle raivatulle alueelle palautettua, eikä uusien alueiden rakentaminen ole taloudellisestikaan kannattavaa. Tämän sijaan olisi pyrittävä siihen, että vaikkapa menneinä vuosikymmeninä pilaantuneita teollisuusalueita kunnostetaan asumiskäyttöön. Tähän tarvitaan myös valtion panosta.

Luonnon monimuotoisuudelle jää sitä enemmän tilaa, mitä kestävämpi ja tiiviimpi yhdyskuntarakenne kaupungeillamme on. Arvokkaita luontokohteita on myös kaupunkien sisällä, ja niiden arvo on muistettava suunnitelmia tehtäessä.

Tämän ohella luonnon monimuotoisuuden suojeleminen edellyttää lisää perinteisiä luonnonsuojelualueita. Luontoa kaupungeissa pitää suojella myös sen itsensä takia, ei ainoastaan siksi, että luonnolla on ihmiselle välinearvoa. Olemme tämän luonnolle velkaa nyt ja tulevaisuudessa.

Suomen kaupungit ovat pitkälti rakentuneet merkittävien vesistöjen äärelle. Vesistöistä ja kalakannoista huolehtiminen kuuluu kaupunkien tehtäviin yhdessä niiden omistamien energiayhtiöiden kanssa. Patojen purkaminen, kalaportaiden rakentaminen ja purojen kunnostaminen auttavat kalakantoja, lisäävät viihtyisyyttä ja tekevät villistä luonnosta nauttimisen mahdolliseksi yhä useammalle suomalaiselle.

Kaupungeissa:

- Kaupunkien tulee luoda tiekartat hiilineutraaliuden saavuttamiseksi muuta Suomea nopeammin, viimeistään 2030-luvun puoliväliin mennessä. Tähän on uskallettava panostaa myös kaupunkien talousarvioissa ja investoinneissa, niin että kivihiilen, turpeen ja polttoöljyn käytöstä luovutaan 2020-luvun loppuun mennessä. Kaupungeissa tulee edistää kestäviä energiamuotoja, kuten esimerkiksi aurinkoenergian hyödyntämistä.
- Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen on otettava mukaan kaupunkien strategioihin, poliittisiin ohjelmiin sekä käytännön toimenpiteisiin.
- Kaupunkiluontoa on säästettävä sekä viheralueita ja vaikkapa viherkattoja toteutettava selkein määräyksiin kaavoituksessa. Eräs keino tähän on sitovan viherkertoimen ottaminen mukaan kaavoitukseen.
- Kaupunkien tulee luopua avohakkuista ja talousmetsien tuottotavoitteista. Kaupunkien hiilinielut on suojeltava.
- Sadannan lisääntymisen vaikutuksiin on varauduttava. Rakennetussa ympäristössä tulee käyttää vettä läpäiseviä pintarakenteita, kosteikkoja ja imeytysaltaita.

Valtion tasolla:

- Kaupunkeja tulee kannustaa vero- ja muulla ohjauksella luopumaan fossiilisista polttoaineista energiantuotannossa. Uusia uusiutumattomia polttoaineita (mukaan lukien turve) käyttäviä laitoksia ei tule ottaa käyttöön. Valtion tulee tukea kaupunkeja vähäpäästöisissä investoinneissa sekä siinä, että kivihiilen, turpeen ja polttoöljyn käytöstä luovutaan 2020-luvun loppuun mennessä.
- Valtion viranomaisten on mahdollistettava kestävä kaupungin toteuttaminen. Samalla on pidettävä huolta esimerkiksi luonnonsuojelun edellyttämästä yleisestä edusta ja sen riittävästä valvonnasta. Pelkkien kieltojen ja valitusten sijaan on pyrittävä yhteistyöhön kestävä kaupunkipolitiikan toteuttamiseksi.
- Valtion tulee luoda kriteerit ekologisten kompensatioiden hyödyntämiseksi kaavoituksessa.